

Shemitta Part 4

Pruzbul and Halachik "Loopholes"

Rabbi Postelnek, Young Israel Shomrai Emunah

(1) פרשת ראה, דברים פרק טו

(א). מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: (ב) וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל־בַּעַל מִשָּׂה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשֶּׂה בְרַעְיוֹ לֹא־יִגַּשׁ אֶת־רַעְיוֹ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה לִיקוּק: ... ט) הַשְּׁמִר לָךְ פְּנֵי־יְהוָה דָּבָר עִם־לִבְבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינֶךָ בְּאֶחִיד הָאָבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְקוּק וְהָיָה בְךָ חֲטָא: (י) נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יָרַע לִבְבְךָ בְּתִתְךָ לוֹ כִּי בִגְלַל אֵל הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְקוּק אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ:

1. At the end of seven years you will make a release. 2. And this is the manner of the release; to release the hand of every creditor from what he lent his friend; he shall not exact from his friend or his brother, because time of the release for the Lord has arrived... 9. Beware, lest there be in your heart an unfaithful thought, saying, "The seventh year, the year of release has approached," and you will begrudge your needy brother and not give him, and he will cry out to the Lord against you, and it will be a sin to you. 10. You shall surely give him, and your heart shall not be grieved when you give to him; for because this the Lord, your God, will bless you in all your work and in all your endeavors

(2) אור החיים, שמות כב:כד

וזה הוא אומרם אם כסף תלוה את עמי פירוש אם ראית שהיה לך כסף יתר על מה שאתה צריך לעצמך שאתה מלוה לעמי תדע לך שאין זה חלק המגיעך אלא חלק אחרים שהוא העני עמך, ובה רמז כי צריך לפתוח לו משלו. ואולי כי רמז לו גם כן שלא יתנשא ויתגדל על העני בראותו כי הוא הנותן לו, והוא אומרם לא תהיה לו כנושה לשון נשיאות ומעלה כי משלו הוא נותן לו. וחזר לומר כנגד ההלואה לא תשימון עליו וגו'.

(3) גיטין דף לו.

Rabbi Yehuda HaNasi says: The verse states in the context of the cancellation of debts: "And this is the manner of the abrogation: He shall abrogate" (Deuteronomy 15:2). The verse speaks of two types of abrogation: One is the release of land and one is the abrogation of monetary debts. Since the two are equated, one can learn the following: At a time when you release land, when the Jubilee Year is practiced, you abrogate monetary debts; at a time when you do not release land, such as the present time, when the Jubilee Year is no longer practiced, you also do not abrogate monetary debts. And the Sages instituted that despite this, the Sabbatical Year still will abrogate debt in the present, in remembrance of the Sabbatical Year.

רבי אומר "וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִיטָה שְׁמוֹט", בְּשִׁטֵי שְׁמִיטוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר אַחַת שְׁמִיטַת קָרְקַע וְאַחַת שְׁמִיטַת כֶּסֶפִים. בְּזִמְנֵי שְׁמִיטַת קָרְקַע אֵתהּ מְשַׁמֵּט מְשַׁמֵּט קָרְקַע אֵתהּ מְשַׁמֵּט כֶּסֶפִים, בְּזִמְנֵי שְׁמִיטַת קָרְקַע אֵתהּ מְשַׁמֵּט כֶּסֶפִים, וְתִקְיֵנוּ רַבְּנֵי דִתְשַׁמֵּט זָכָר לְשִׁבְעִית

(4) שולחן ערוך חושן משפט סימן סז סעיף א

אין שמיטת כספים נוהגת מן התורה אלא בזמן שהיובל נוהג ומדברי סופרים שנתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום: הגה: כן הוא הסכמת הפוסקים אבל י"א דאין שמיטה נוהגת בזמן הזה ונרא' שעליהם סמכו במדינות אלו שאין נוהגין דין שמיטה כלל בזמן הזה ...

(5) גיטין דף לו.

Hillel the Elder instituted a document that prevents the Sabbatical Year from abrogating an outstanding

debt [prosbol]. We learned in a mishna: If one writes a prosbol, the Sabbatical Year does not abrogate debt. This is one of the matters that Hillel the Elder instituted because he saw that the people of the nation were refraining from lending to one another around the time of the Sabbatical Year, as they were concerned that the debtor would not repay the loan, and they violated that which is written in the Torah: "Beware that there be not a base thought in your heart..." (Deuteronomy 15:9). He arose and instituted the prosbol. And this is the essence of the text of the prosbol: I transfer to you, so-and-so the judges, who are in such and such a place, so that I will collect any debt that I am owed by so-and-so whenever I wish, as the court now has the right to collect the debts. And the judges or the witnesses sign below, and this is sufficient. The Gemara asks about the prosbol itself: But is there anything like this, where by Torah law the Sabbatical Year cancels the debt but Hillel instituted that it does not cancel the debt? Abaye said: The baraita is referring to the Sabbatical Year in the present, and it is in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda HaNasi. ... Rava says: The Sages are able to institute this because property declared ownerless by the court is ownerless ... What does the word prosbol mean? Rav Hisda said: A decree of bulei and butei. Bulei, these are the wealthy. Butei, these are the poor

תנן התם פרוסבול אינו משמט זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה (דברים טו, ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו'. עמד והתקין פרוסבול וזה הוא גופו של פרוסבול "מוסרני לכם פלוני דיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה". והדיינים חותמים למטה או העדים.
ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית והתקין הלל דלא משמטא? אמר אביי בשביעית בזמן הזה... רבא אמר הפקר ב"ד היה הפקר ... מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרוס בולי ובוטי בולי אלו עשירים ... בוטי אלו העניים

One who hands over his debt documents to a court, [these debts] are not remitted.

(6) משנה, שביעית יב:

המוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין

(7) רש"י מכות דף ג:

מוסר שטרותיו לב"ד - הוא פרוזבול שהתקין הלל שכתוב בו מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה:

(8) תוספות מכות דף ג:

המוסר שטרותיו לב"ד. פירש הקונט' דהיינו פרוזבול ולא נראה דהא במסכת שביעית (פ"י מ"ב) תני המוסר שטרותיו לב"ד והדר קתני פרוזבול אינו משמט אלמא תרי מילי נינהו לכך נראה דתרי מילי נינהו ומוסר שטרותיו לב"ד מדאורייתא אינו משמט:

(9) ריטב"א (בלישנא קמא) מכות דף ג:

אלא ודאי כל שמוס' שטרותיו ממש לב"ד דאוריית' אינו משמט דהא נגוש ועומד הוא והלל תקן פרוזבול שלא יהא צריך למסור שטרותיו ... ואפשר כי רש"י ז"ל כך רוצה לומר דהיינו תקנת פרוזבול כלומר דהא אסמכה:

(10) רא"ש פסחים פרק ב סימן ד

It is taught in a Tosefta: If a Jew and non-Jew are on a boat and the Jew has Chametz, he may sell it to the non-Jew or give it to him as a gift and then take it back after Passover. Provided that he gives it to him [at the outset] as a complete give.

ותניא בתוספתא (פסחים ב:ו) ישראל ונכרי שהיו בספינה וחמץ ביד ישראל הרי הוא מוכר לנכרי או נותנו לו במתנה וחוזר ולוקח ממנו לאחר הפסח. ובלבד שיתנהו לו במתנה גמורה...

(11) מעשר שני, פרק ד משנה ד

One may act in a deceptive manner when it comes to maaser sheni. How so? A man may say to his grown-up son or daughter, or to his slave, "Take this money and redeem this maaser sheni for yourself".

מערימין על מעשר שני. כיצד, אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים, לעבדו ולשפחתו העבדים, הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה.

(12) ביצה דף יז.

One who did not prepare an eiruv for the joining of cooked foods on a Festival eve may neither bake, nor cook, nor insulate food on the Festival for Shabbat that occurs on the following day, neither for himself nor for others, and others may neither bake nor cook for him. What should he do so that he will have food to eat on Shabbat? He must transfer his flour to others, and they may then bake and cook for him. Learn from here, from the fact that the baraita states that he must transfer his flour to others, that he is prohibited and his flour is also prohibited.

מי שלא הניח עירובי תבשילין, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין, לא לו ולא לאחרים. ולא אחרים אופין ומבשלין לו. כיצד הוא עושה — מקנה קמחו לאחרים ואופין לו ומבשלין לו. שמע מינה: הוא נאסר וקמחו נאסר, שמע מינה.

(13) ריטב"א עירובין דף יג:

אלו ואלו דברי אלקים חיים שאלו רבני צרפת ז"ל היאך אפשר שיהו אלו ואלו דברי אלקים חיים וזה אוסר וזה מתיר ותוצו כי כשעלה משה למרום לקבל התורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פני' להיתר ושאל להקב"ה על זה ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם ונכון הוא לפי הדרש ובדרך האמת יש טעם סוד בדבר.